

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**Internacionalizace, spolupráce, inovace, reflexe a evaluace
v přípravě budoucích učitelů**

CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_068/0015764

Metodika výuky předmětu

Didaktika TV 1 ZŠ

KTV/DI1ZS

Autor metodiky

Mgr. Petr Valach, Ph.D., Mgr. Petra Špottová, Ph.D.

Cíl metodiky a zaměření úprav předmětu

Cílem této metodiky je poskytnout podrobnosti a doporučení k realizaci předmětu KTV/DI1ZS. Předmět Didaktika TV 1 ZŠ je vyučován na Fakultě pedagogické Západočeské univerzity v Plzni pod vedením oborových didaktiků Centra tělesné výchovy a sportu. Je zasazen jako první oborová didaktika do studijního programu zimního semestru 1. ročníku navazujícího magisterského studia Učitelství pro základní školy (specializace Učitelství tělesné výchovy pro základní školy). V letním semestru na něj navazují předměty Předmětová praxe (KTV/PPX) a Didaktika TV 2 ZŠ (KTV/DI2Z).

Úpravy předmětu souvisejí s celkovou změnou koncepce oborových didaktik KTV, které se v současné době vyučují, jak bylo naznačeno výše, ve třech semestrech navazujícího Mgr. studia jako Didaktika TV 1 ZŠ – KTV/DI1ZS (1. ZS), Didaktika TV 2 ZŠ – KTV/DI2Z (1. LS), Předmětová praxe (1. LS) – KTV/PPX a Didaktika TV 3 ZŠ – KTV/DI3ZS (2. ZS).

Didaktika TV 1 ZŠ cílí převážně na strukturu vyučovací jednotky tělesné výchovy, její obsah a zásady adekvátního sestavení jednotlivých částí (úvodní, průpravná, hlavní, závěrečná). Dále seznamuje studenty s organizačními formami a didakticko-organizačními formami, vyučovacími postupy, způsoby a metodami, spektrem didaktických řídicích stylů a základními dokumenty, jimiž se výchovně vzdělávací proces v TV řídí.

Opíráme se o znalosti a dovednosti studentů z předmětů KPS/ZRHV a RHV, které využíváme v rámci evaluačních a reflektivních aktivit. Učíme se společně vnímat specifika práce učitele školní tělesné výchovy, specifika profesního vidění vlastní činnosti a její analytické reflexe.

Pro koho je metodika určena

Metodika je určena pro vyučující předmětu KTV/DI1ZS Didaktika TV 1 ZŠ jako podpůrný nástroj pro realizaci konkrétních reflektivních a evaluačních aktivit.

Kdy byla metodika zpracována

Metodika byla zpracována v roce 2021.

Rozsah metodiky

Dokument je zpracován v rozsahu 13 stran včetně příloh.

Nově zařazené evaluační aktivity

Aktivita 1 PÍSEMNÁ PŘÍPRAVA NA VYUČOVACÍ JEDNOTKU TĚLESNÉ VÝCHOVY NA 2. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Vysvětlení/teoretický základ tématu

Tuto aktivitu chápeme z hlediska přípravy budoucího učitele tělesné výchovy jako jednu ze základních činností před každou VJ. V rámci předmětu DI1ZS preferujeme pečlivě rozpracovanou písemnou přípravu ve formuláři (viz Příloha 1).

Doporučení pro zpracování písemné přípravy:

- zpracovat do doporučeného formuláře,
- příprava na polytematickou VJ TV by měla být jasná, stručná, přehledná, kontrolovatelná,
- průpravnou a závěrečnou část zpracovat samostatně (jako přiloženou kartu, list) – ideálně s grafickým nákresem poloh a pohybů (hůlkový záznam),
- nákres organizace žáků ve cvičebním prostoru, postavení nářadí, postavení učitele (kde se bude z hlediska bezpečnosti vyskytovat),
- příprava by měla obsahovat všechny části VJ TV.

Zadání pro studenty:

- student si zvolí libovolný ročník na 2. stupni ZŠ, obsah VJ TV (s ohledem na doporučení učiva z RVP) a počet žáků (doporučeno 16-25 žáků),
- zpracuje písemnou přípravu imaginární polytematickou VJ TV (cvičební prostor, náčiní, nářadí libovolné) na 45 minut dle doporučení,
- odevzdá ke konzultaci oborovému didaktikovi a na základě zpětné vazby vyučujícího zapracuje připomínky a navrhne alterace (barevně vyznačí změny v textu) a odevzdá jako individuální úkol v LMS Moodle.

Hodnocení

Student ve formě textového souboru odevzdá v LMS Moodle, max. počet bodů je 100. Rušná část 20 b., průpravná č. 20 b., hlavní část 50 b., závěrečná část 10 b. Minimální počet bodů na splnění tohoto zápočtového úkolu je 65 bodů.

Metodická doporučení pro vyučujícího

Aby všichni studenti nezpracovávali pouze jeden tematický celek (např. sportovní hry), je dobré při zahájení semestru tematické celky rozdělit mezi studenty. Učivo, cíl VJ a další parametry jsou pak již na studentově volbě. Ideální je, když student sestavenou vyučovací/tréninkovou/cvičební jednotku může ověřit v praxi – pohybový kroužek, trénink, ... Získá tak adekvátní zpětnou vazbu o možnosti realizace navržených pohybových činností, o časové náročnosti, kritických místech atd. Nicméně toto není obsahem předmětu DI1ZS, pouze návrh na dobrovolnou aktivitu.

Aktivita 2 PŘÍPRAVA, KONZULTACE A REALIZACE METODICKÉHO VÝSTUPU V RÁMCI SEMINÁŘE DI1ZS

Vysvětlení/teoretický základ tématu

Semináře si studenti vedou a organizují z převážné části samostatně pod odborným dohledem oborového didaktika. Na úvodním semináři si student (či dvojice nebo menší skupinka – dle počtu studentů v seminární skupině) vybere téma, které zpracuje v modifikaci využitelné v praxi a realizuje na konkrétním semináři dle rozpisu stanového vyučujícím.

Výuka na seminářích je organizována většinou skupinovou formou práce s využitím problémového vyučování a různých didaktických řídicích stylů, zakončená diskusí, hodnocením a reflexí jak z hlediska pedagogické práce studenta, tak z pohledu vhodnosti zařazení jednotlivých pohybových aktivit s akcentem na správnou metodiku nácviku pohybových dovedností a bezpečnost v tělesné výchově.

Témata metodických výstupů s ohledem na obsah přednášek předmětu DI1ZS:

- 1) rušná část vyučovací jednotky TV,
- 2) průpravná část vyučovací jednotky TV,
- 3) závěrečná část vyučovací jednotky TV,
- 4) didakticko – organizační formy – kruhový provoz,
- 5) didakticko – organizační formy – variabilní provoz,
- 6) analýza RVP/ŠVP a práce s nimi v rámci plánování v TV,
- 7) didaktické řídicí styly v TV v jednotlivých částech VJ TV.

Zadání pro studenty:

- Z výše uvedených témat si zvolte jedno, které budete zpracovávat ve dvojici či skupině.
- Zamyslete se nad obsahem, organizací a strukturou metodického výstupu:
Jaké pomůcky budete potřebovat?
Jakým způsobem využijete cvičební prostor?
- Zkonzultujte svůj metodický výstup s oborovým didaktikem.
- Proveďte písemnou přípravu (ukázka viz Příloha 2) a v daném termínu metodický výstup realizujte v semináři DI1ZS.
- Před výstupem připravte cvičební prostor, zajistěte si pomůcky a buďte v tělocvičně s časovým předstihem před ostatními studenty.
- Po realizaci výstupu odevzdejte písemnou přípravu i s prvky sebereflexe a autoevaluace (zvýrazněte barevně) jako individuální úkol v LMS Moodle.

Hodnocení

Hodnocení **Splněno/Nesplněno** podle rozsahu a úrovně zpracování úkolu – jak samotného metodického výstupu, tak písemné dokumentace k němu.

Metodické poznámky pro vyučujícího

Učíme studenty sestavit co nejbohatší zásobník aktivit pro jednotlivé části VJ TV, snažíme se odbourat stereotypy a chybné návyky, které si často přináší v rámci osobní zkušenosti ze školního či sportovního prostředí (stereotypní rozcvičky bez respektování fyziologického

významu cviků, honičky na úvod „tělcviku“, vybíjená jako hlavní náplň vyučovací jednotky, odchod z tělocvičny bez závěrečné části, nedodržování pravidel BOZP, ...).

Studenti, kteří metodický výstup sestaví a vedou, jsou vystaveni kritice (reflexi a evaluaci) svých vrstevníků, budoucích kolegů. O semestr později budou už jejich kritiky samotní žáci na cvičné základní škole.

Z metodického výstupu můžeme pořídit videozáznam a společně v rámci semináře pozorovat specifika profesního vidění vlastní činnosti a její analytické reflexe (zaměření na pohyb učitele TV pro cvičebním prostoru, reflexe pohybové ukázky, komunikace, vhodnost dopomoci, využití prostoru a času, BOZP atd.).

Aktivita 3 HODNOCENÍ METODICKÉHO VÝSTUPU – DO „CVIČNÉHO“ FORMULÁŘE

Vysvětlení/teoretický základ tématu

Vzhledem k tomu, že hodnotitelé metodického výstupu jsou rovněž cvičící, nebudeme v rámci předmětu DI1ZS zatím používat dokumentační a kritériální hospitační záznam, se kterým se seznámíme až v rámci předmětů DI2Z a PPX, ale vytvořili jsem pro dané potřeby cvičný formulář Hodnocení metodického výstupu (viz Příloha 3).

Zadání pro studenty:

- Na daný počet seminářů DI1ZS v zimním semestru si připravte daný počet formulářů Hodnocení metodického výstupu (dostupné ke stažení na Moodle, Courseware).
- Při vlastní realizaci metodického výstupu pečlivě sledujte průběh činnosti v souladu s kritérii hodnocení, současně ale buďte aktivní cvičící (v případě potřeby přerušete cvičební činnost a udělejte si rychlou poznámku).
- Po skončení metodického výstupu vašeho spolužáka zapište stručně a jasně hodnocení, to odevzdejte studentovi, který výstup vedl.
- Ten jednotlivá hodnocení shromáždí a provede jejich analýzu společně s oborovým didaktikem, který rovněž studentovi podá zpětnou vazbu.
- Analýzu svého metodického výstupu (autoevaluaci) a shrnutí nejčastějších poznámek k metodickému výstupu zpracuje student v podobě textového souboru a odevzdá jako individuální úkol v LMS Moodle.

Hodnocení

Student zpracuje analýzu svého metodického výstupu (autoevaluaci) a shrnutí nejčastějších připomínek od spolužáků v podobě textového souboru (uloží ve formátu pdf.).

Hodnocení **Splněno/Nesplněno** podle rozsahu a úrovně zpracování úkolu.

Forma evaluační aktivity

Individuální úkol v LMS Moodle.

Metodické poznámky pro vyučujícího

Po realizaci metodického výstupu v rámci semináře KTV/DI1ZS vyučující otevře diskusi se studenty, společně projdou kritéria hodnocení metodického výstupu studenta a vyučující rovněž vyzve studenta k autoevaluaci (lze ho i konfrontovat s přípravou – co se podařilo, co se

nepodařilo, ...). Dále se zaměří na obsahovou náplň a společně navrhnou případné alterace. Je důležité, aby již v tomto předmětu studenti mezi sebou uměli odborně komunikovat a byli schopni kriticky zhodnotit nejen práci kolegů, ale i sami sebe.

V systému LMS Moodle pak vyučující u jednotlivých úkolů odevzdaných studenty označí úkol jako splněný. Úkol je vrácen k dopracování, pokud neodpovídá parametrům, které vyučující nastaví jako dostačující, je vypracován s obsahovými či jazykovými nedostatky či bez opory o odbornou terminologii.

Nově použité evaluační nástroje

Komunikační kanál Google Classroom (pro online konzultace, odevzdávání a hodnocení dílčích úkolů), běžné fórum v LMS Moodle, skupinové fórum.

Nově vytvořené nebo upravené didaktické materiály

Zcela nově byl pro tento předmět vytvořen e-kurz v prostředí LMS Moodle, kde jsou obsahy všech přednášek ve formátu powerpointových prezentací, aktualizované byly obsahy a materiály v Courseware a pro interaktivní komunikaci zejména se studenty již pracujícími ve školství s náhradní formou plnění vyučující používá kurz v Google Classroom s odkazem na online konzultace.

Další úpravy spočívají ve vytvoření cvičného formuláře pro reflexi a evaluaci metodického výstupu (viz Příloha 3), který předchází dokumentačnímu a kritériálnímu hospitačnímu záznamu používanému v navazujících předmětech oborové didaktiky, tedy v KTV/DI2Z, KTV/PPX a KTV/DI3ZS. Byl vytvořen pro potřeby praxe – „sám cvičím a k tomu hodnotím“.

V neposlední řadě byla provedena výrazná aktualizace a doplnění stávající studijní literatury včetně titulů z evaluační a reflektivní praxe.

Metodické poznámky pro vyučujícího

Cílem předmětu je uvést studenty do problematiky oborově – didaktické terminologie, představit teoretický základ didaktiky školní tělesné výchovy se zaměřením na realizaci a zpětnou analýzu vyučovacího procesu. V seminářích studenti teoretické znalosti aplikují do modelových situací, realizují metodické výstupy sami na sobě a spolu s oborovým didaktikem je reflektují a hodnotí s využitím příslušné terminologie.

Je potřeba zajistit individuálně nebo s pomocí supportu oddělení uživatelské podpory LMS Moodle kopii kurzu pro nový akademický rok a přístup pro aktuální studenty, případně aktualizovat materiály s ohledem na nové trendy ve vyučovacím procesu.

Každý rok je třeba rovněž aktualizovat termíny odevzdání úkolů. Termíny úkolů mohou být nastaveny jako doporučené nikoli jako mezní, což studentům umožní určitou flexibilitu v jejich řešení. Vyhodnocení většiny úkolů je prováděno v rámci společné diskuse studijní skupiny, případně při individuální konzultaci s oborovým didaktikem.

Nově vytvořené nebo upravené didaktické pomůcky

Vedle aktualizace informací na univerzitním úložišti materiálů Courseware byl nově vytvořen e-kurz v prostředí LMS Moodle.

Zde student nalezne obsah přednášek pro získání teoretického vstupu dané problematiky (vyučovací jednotka ve školní TV z hlediska didaktických, fyziologických, sociologických

a psychologických aspektů, základy reflexe a hodnocení výuky pro potřeby tělovýchovné a sportovní praxe, organizační formy práce v tělovýchovném procesu, didakticko organizační formy, vyučovací způsoby, postupy a metody v TV, spektrum didaktických řídicích stylů, didaktické zásady, obsah RVP a tvorba ŠVP s akcentem na tělesnou výchovu).

Rovněž budou doplňovány pečlivě a obsahově správně zpracované ukázky příprav na VJ TV, případně zásobník aktivit pro jednotlivé části VJ s inspirací z jednotlivých metodických výstupů.

Způsob ověření evaluačních aktivit

Evaluační aktivity byly ověřeny ve výuce v letním semestru akademického roku 2021/2022.

Použitá literatura a zdroje

DONNELLY, Frances Cleland. *Development physical education for all children*. 2017. ISBN 978-1-4504-4157-5.

JANÍK, Tomáš, Monika ČERNÁ, Petra VYSTRČILOVÁ, Helena VAĐUROVÁ, Jan NEHYBA, Petr SVOJANOVSKÝ, Karel PICKA, Katarína SLEZÁKOVÁ, Lenka SLEPIČKOVÁ a Jana KRATOCHVÍLOVÁ. *Postupy a nástroje pedagogické evaluace pro (budoucí) učitele*. 1., elektronické vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2021. 97 s. Pedagogický výzkum v teorii a praxi 48. ISBN 978-80-210-9957-9.

KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. Vyd. 4. Přeložil Dominik DVOŘÁK, přeložil Milan KOLDINSKÝ. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0052-9.

RYCHTECKÝ, Antonín a Ludmila FIALOVÁ. *Didaktika školní tělesné výchovy*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-127-7.

SCHMIDT, RICHARD A., WRISBERG, CRAIG A. *Motor learning and performance: a situation-based learning approach*. 4nd ed. Champaign: Human Kinetics, 2008. ISBN 978-0-7360-6964-X.

SLIACKY, Jiří a Marcela JANÍKOVÁ. *Spektrum didaktických řídicích stylů ve výuce tělesné výchovy na 2. stupni základní školy*. Studia sportiva, 7(1), s. 81-97., 2013.

SLAVÍK, Jan, Lenka HAJEROVÁ MÜLLEROVÁ a Pavla SOUKUPOVÁ. *Reflexe a hodnocení kvality výuky*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2020. ISBN 978-80-261-0920-4.

SLAVÍK, Jan, Tomáš JANÍK, Petr NAJVAR a Petr KNECHT. *Transdisciplinární didaktika: o učitelském sdílení znalostí a zvyšování kvality výuky napříč obory*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2017. Syntézy výzkumu vzdělávání. ISBN 978-80-210-8568-8.

VILÍMOVÁ, Vlasta. *Didaktika tělesné výchovy*. Vyd. 2., přeprac., (1. vyd. v MU). Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4936-9.

Seznam příloh

Příloha 1 Formulář přípravy na vyučovací jednotku TV.

Příloha 2 Ukázka zpracování přípravy na metodický výstup (TÉMA: Kruhové a variabilní provozy).

Příloha 3 Formulář Hodnocení metodického výstupu.

PŘÍLOHA 1

Příprava na vyučovací jednotku TV

Datum: Škola: Třída: Jméno učitele:
Tem. celek: Učivo: Cíl:
Počet celkem cvičících necvičících osvobozených chybí
Cvičební prostor: Pomůcky:

Část	O b s a h	Čas opak.	Organizační zajištění činnosti	Poznámky

PŘÍLOHA 2

Kruhový provoz

- stanoviště po dvojicích,
- 30 s. cvičení, 10 s pauza,
- rozvíjíme pohybové schopnosti,
- při skládání dbáme na:
 - svalové skupiny se střídají,
 - střídáme cvičení s lehkou intenzitou se cvičeními s vyšší intenzitou.

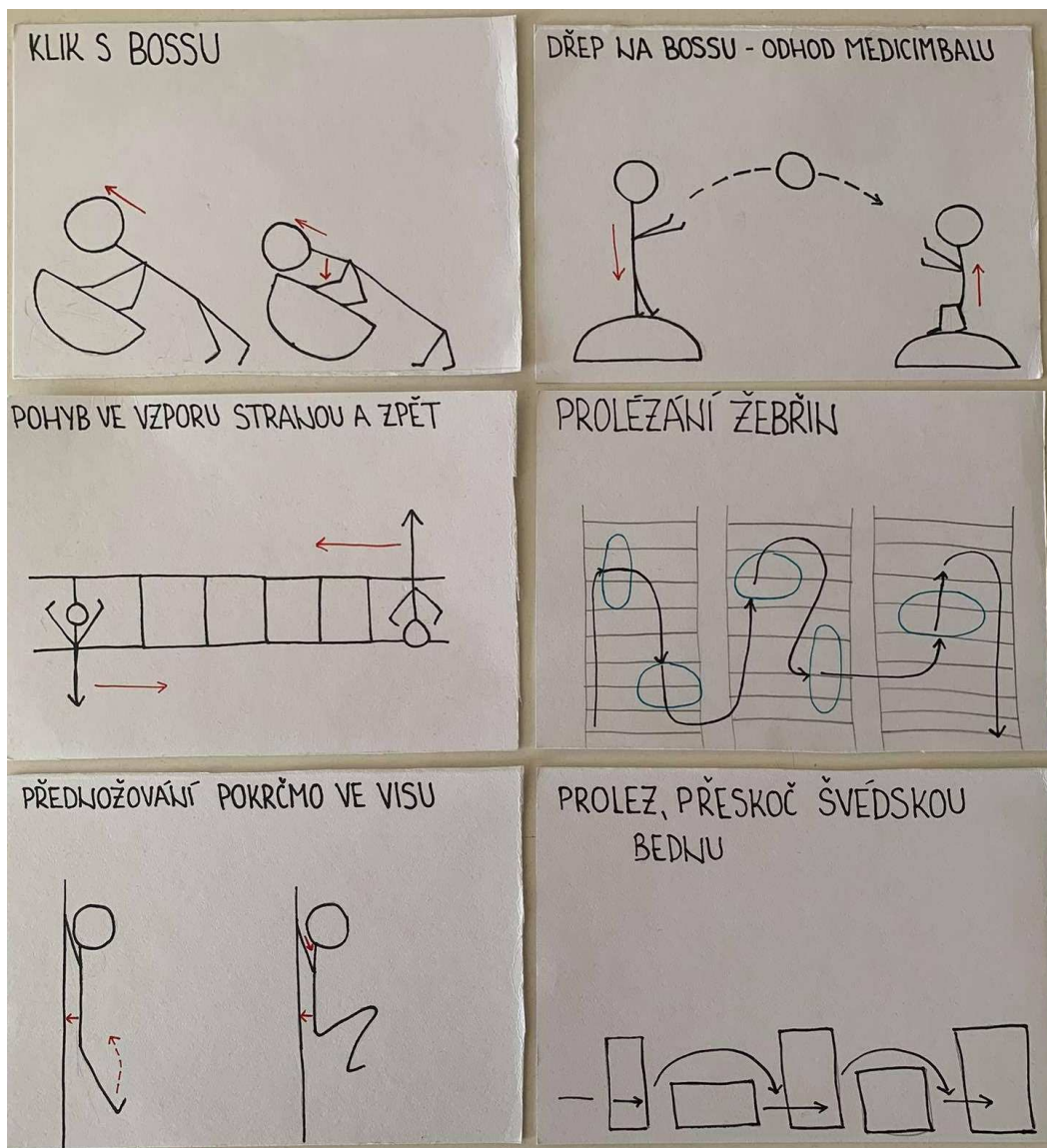
Posilovací kruhový provoz

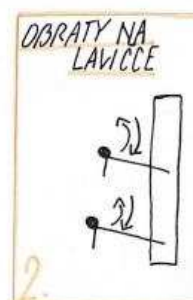
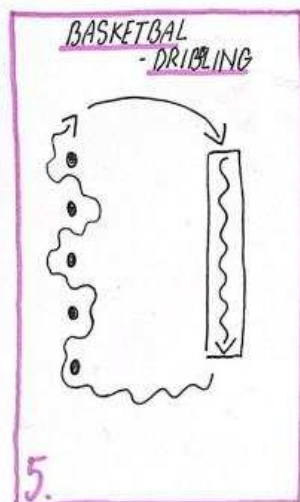
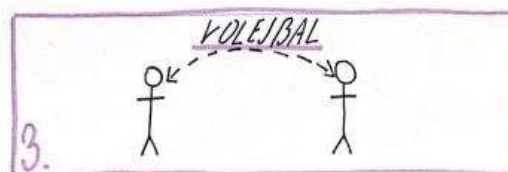
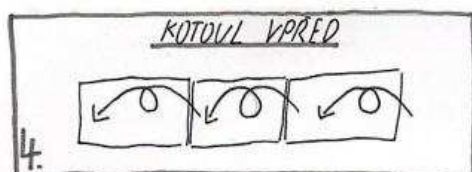
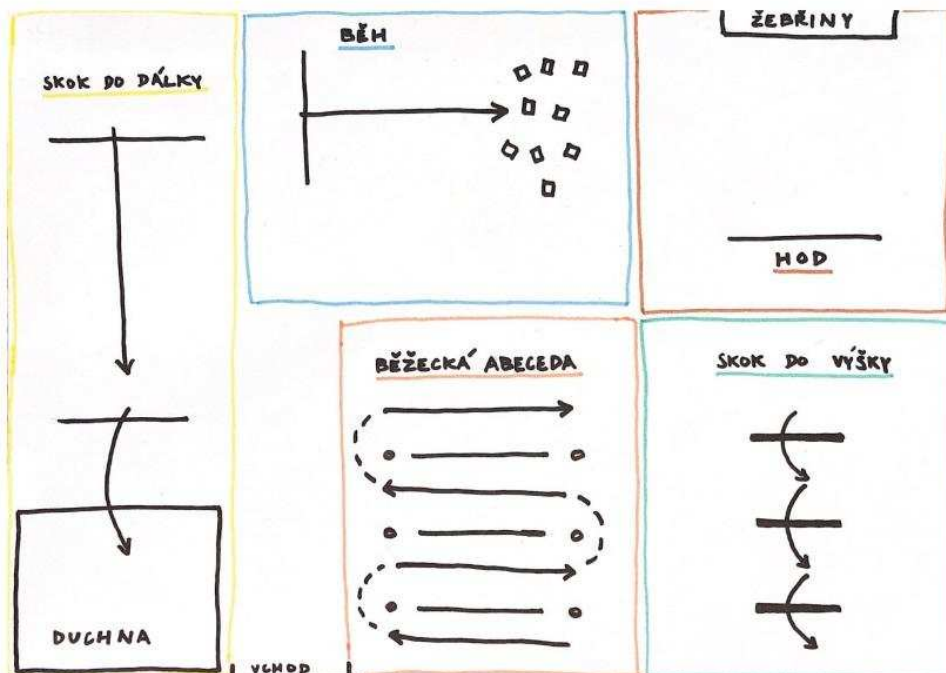
- a) Přednožování pokrčmo ve visu na žebřinách:
 - kontrolujeme, že žák tlačí bedra směrem k žebřinám,
 - zvedání dolních končetin tahem nikoliv švihem,
 - ramena žák tlačí dolů.
- b) Dřep na bossu – odhod medicinbalu spolužákovi:
 - žák s medicinbalem provádí dřep na bossu,
 - vrací se s medicinbalem do stoje a odhodí medicinbal spolužákovi.
- c) Pohyb ve vzporu stranou a zpět:
 - pohyb ve vzporu dělají žáci proti sobě, paže umístěny v provazovém žebříku,
 - žák A jde zleva, žák B zprava zrcadlově,
 - dbáme na správné držení těla, oblast bederní páteře by se neměla propadat.
- d) Klik s bossu:
 - bossu obrátíme kulatou částí dolů, dlaně položíme na rovnou část bossu,
 - dlaně na šíři ramen, žák provádí klik.
- e) Prolézání obručí na žebřinách:
 - obruče různě rozmístěné na žebřinách (přípevněny lepenkou),
 - žák prolézá skrz obručemi po žebřinách.
- f) Prolézání a přeskoky jednotlivých pater švédské bedny:
 - patra švédské bedny rozestavíme tak, aby žák jednou prolézal a jednou přeskakoval,
 - pro větší bezpečnost můžeme patra švédské bedny, které budou žáci prolézat, zatížit žíněnkou.

Variabilní provoz

Ukázka grafického zpracování variabilního provozu v hlavní části VJ

- a) zaměření na atletiku,
- b) zaměření na sportovní hry

PŘÍLOHA 3

HODNOCENÍ METODICKÉHO VÝSTUPU – PŘEDMĚT:	
DATUM:	
JMÉNO HODNOCENÉHO:	
Obsahová náplň/soulad s tématem:	
Využití cvičebního času a prostoru, organizace:	
Pohybová úroveň/ukázka/opravování chyb:	
Komunikace verbální/nonverbální:	
Motivace:	
CELKOVÝ DOJEM:	
%	